

ΑΠΟΠΕΙΡΕΣ ΑΠΟΚΡΥΦΙΣΤΙΚΗΣ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ ΤΟΥ ΗΣΥΧΑΣΜΟΥ

του Πρωτοπρ. Βασιλείου Γεωργοπούλου Δρ. Θ.

(Β' μέρος)

Συνεχίζοντας την αναφορά μας στις απόπειρες αποκρυφιστικής έρμηνείας του Ήσυχασμού, πρέπει να επισημάνουμε ότι τέτοιες απόπειρες δεν απουσιάζουν και από περιοδικά που κινούνται ξεκάθαρα στα πλαίσια του αντιχριστιανικού χώρου της λεγόμενης «Νέας Έποχής».

Σε άρθρογραφία αυτών των περιοδικών¹

1. Βλ. π. χ. Γεωργίου Στάμκου, *Βυζαντινός Μυστικισμός. Ο Μεγάλος άγνωστος του Ελληνικού έσωτερισμού*, στό Περ. Τρίτο Μάτι, Τευχ. 44, Μάρτιος 1995, σσ. 30 - 37. Νικήτα Κοράλη, *Ήσυχασμός. Η Άγνωστη «Γιόγκα»* της

ό Ήσυχασμός παρουσιάζεται ουσιαστικά ως μορφή και κεφάλαιο του Έσωτερισμού. Σύμφωνα μέ την άρθρογραφία αυτή, ό Ήσυχασμός χαρακτηρίζεται ως ό «μεγάλος άγνωστος του έλληνικού έσωτερισμού»².

Ός μέθοδος, ισχυρίζονται, είναι γνωστή πρό της έμφανίσεως του χριστιανισμού, άνακαλύπτουν συγγένειες και όμοιότητες

Όρθοδοξίας, στό Περ. Άβατον, τ. 58, Φεβρ - Μαρτ. 2006, σσ. 65 - 70.

2. Βλ. Γεωργίου Στάμκου, *Βυζαντινός Μυστικισμός*, όπ.π., σ. 30.

φορές του Κυρίου στη Δευτέρα Παρουσία γίνονται ευθέως αλλά και διά παραβολών. Άποτελεί δέ κεντρικό σημείο αναφοράς τών κηρυγμάτων Του. Σημαντική όμως παράμετρος του έσχατολογικού κηρύγματος ήταν ή βεβαιότητα της τελικής κρίσεως αλλά όχι ό χρόνος της Δευτέρας Παρουσίας. Σ' αυτό τό θέμα ό Ήσους ήταν κατηγορηματικός:

«Διά τήν ήμέραν δέ εκείνην και τήν ώραν, κανείς δέν ξέρει τίποτε ούτε οί άγγελοι τών ουρανών παρά μόνον ό πατέρας μου» (Ματθ. ΚΔ' 36).

Άντιθέτως ό Κύριος μιλάει για τά «σημεία τών καιρών» τά όποία θά προηγηθούν της Δευτέρας Παρουσίας και είναι:

1 Η κήρυξη του Εύαγγελίου σε όλο τον κόσμο.

«Και κηρυχθήσεται τούτο τό Εύαγγέλιον της Βασιλείας εν όλη τη οικουμένη εις μαρτύριον πάσι τοις έθνεσι και τότε ήξει τό τέλος» (Ματθ. ΚΔ' 14).

2 Η επιστροφή του Ίσραήλ στην χριστιανική πίστη.

Ό Άπ. Παύλος μάς άποκαλύπτει στην προς Ρωμαίους έπιστολή του ότι όταν «τό πλήρωμα τών έθνών εισέλθη» δηλ. μετά από τον καθωρισμένο αριθμό τών έθνικών που θά εισέλθουν στην Βασιλεία του Θεού, τότε, «πάς Ίσραήλ σωθήσεται» (Ρωμ. ΙΑ' 25-32). Ένας ύπαινιγμός του Κυρίου πάνω σ' αυτό τό σημείο είναι τό έδάφ. Λουκ. ΙΓ' 35. «Σας λέγω ότι δέν θά μέ ιδείτε έως του έλθη ό καιρός που θά πητε: Εύλογημένος εκείνος που έρχεται εις τό όνομα Κυρίου».

3 Τίς παραμονές της Δευτέρας Παρουσίας θά σημειωθεί μεγάλη άποστασία

Όά τήν προκαλέσουν ψευδοπροφήται που «πολλούς πλανήσουσιν» (Ματθ. ΚΔ' 4, 5).

(Συνέχεια και τέλος στό έπόμενο)

στis ήσυχαστικές πρακτικές μέ ανάλογες πρακτικές τόσο τής Γιόγκα, όσο και μέ πρακτικές βουδιστών μοναχών ή και τών Σούφι, καθώς, κατά τήν αντίληψή τους, τό συνεικτικό στοιχείο ανάμεσά τους, παρά τίς διαφοροποιήσεις τους, είναι ό μυστικισμός³. Επιπλέον, οί όμοιότητες πού αυτοί διαπιστώνουν δείχνουν, «όχι μία άπλη σύμπτωση, αλλά δανεισμό τής μίας παράδοσης από τήν άλλη»⁴.

Η όρθόδοξη ήσυχαστική παράδοση σε σχέση μέ τή νοερά προσευχή, ύποστηρίζουν, «χρησιμοποιεί τήν ίδια μέθοδο μέ όλες τίς έγκυρες παραδόσεις (σημ. Σ. τίς έξωχριστιανικές έννοείται) και παρόμοιες τεχνικές»⁵ και τό μόνο πού τή διαφοροποιεί είναι τό πρόσωπο του Χριστού. Στά ίδια πλαίσια, σ' άλλη περίπτωση ό Ήσυχασμός αξιολογείται ότι στην «ούσία πρόκειται για μία όψη τής προαιώνιας Σοφίας ή τής παγκόσμιας μυστικής παράδοσης, πού στην Εύρώπη και στη Μεσόγειο προηγήθηκε του επίσημου Χριστιανισμού κατά τουλάχιστον χίλια χρόνια»⁶.

Στήν άρθρογραφία τών Νεοεποχίτικων αυτών περιοδικών σχετικά μέ τόν Ήσυχασμό συναντά επιπλέον κάποιος: α) μία αποσπασματική χρήση και αναφορά κειμένων

3. Βλ. Γεωργίου Στάμκου, *Βυζαντινός Μυστικισμός*, όπ. π., σσ. 31, 36.

4. Βλ. Γεωργίου Στάμκου, *Βυζαντινός Μυστικισμός*, όπ. π., σ. 36.

5. Βλ. Γεωργίου Στάμκου, *Βυζαντινός Μυστικισμός*, όπ. π., σ. 33. Τέτοιου είδους ισχυρισμοί είναι αντίθετοι από τήν πραγματικότητα. Στά πλαίσια αυτής τής προβληματικής έπισημαίνει, μεταξύ τών άλλων, ό Mircea Eliade: «Δέν θάπρεπε νά ξεγελαστούμε από τίς έξωτερικές αυτές όμοιότητες μέ τήν πραναγνάμα. Η πειθαρχία τής αναπνοής κι ή σωματική στάση στους ήσυχαστές έχουν σκοπό νά προετοιμάσουν τή νοερή προσευχή. Στή Yoga – Sutra οί ίδιες άσκήσεις έπιζητούν τήν «ένοποίηση» τής συνείδησης και τήν προετοιμασία για «διαλογισμό» κι ό ρόλος του θεού (Icvara) είναι αρκετά περιορισμένος. Δέν είναι όμως λιγότερο άληθινό ότι και οί δύο τεχνικές πού αναφέρθηκαν πιο πάνω, είναι, φαινομενικά, αρκετά όμοιες ώστε νά μη μπορεί νά τεθεί πρόβλημα έπίδρασης του ίνδικου φυσιολογικού μυστικισμού στον Ήσυχασμό». Βλ. Mircea Eliade, *Γιόγκα*, (μετ. Ε. Τσουτή), Αθήνα 1980, σ.71.

6. Βλ. Νικήτα Κοράλη, *Ήσυχασμός. Η Άγνωστη «Γιόγκα» τής Όρθοδοξίας*, όπ. π., σ. 65.

παλαιότερων και νεότερων νηπτικών πατέρων, όχι όρθώς πάντα κατανοούμενων, εκτός τής ευρύτερης νοηματικής τους συνάφειας και έξάπαντος εκτός τής θεολογικής τους και έκκλησιαστικής τους νοηματοδότησης. Και β) δέν άπουσιάζουν και άνιστόρητοι ισχυρισμοί όπως: «ή σύγχρονη χριστιανική θρησκεία και ή αυθεντική διδασκαλία του Ήσού , είναι μάλλον δύο πράγματα άσύμβατα, πού δέν έχουν καμία σχέση μεταξύ τους», ή ότι «Ο Ήσυχασμός, όπως και ό κυριότερος εκφραστής του, ό Γρηγόριος Παλαμάς (1296 - 1359), κάποια έποχή (19ος αϊ.) άμφισβητήθηκαν και θεωρήθηκαν έως και αίρετικοί από τήν επίσημη Έκκλησία»⁷.

Ένα άκόμη παράδειγμα άποκρυφιστικής έρμηνείας του Ήσυχασμού προέρχεται από τόν χώρο του Τεκτονισμού. Στήν Έγκυκλοπαίδεια τής Έλευθέρας Τεκτονικής ύπάρχει λήμμα «Όμφαλοσκόποι» και ή ήσυχαστική πρακτική παρουσιάζεται μόνο ως μία μορφή ψυχοσωματικής στάσης⁸. Στή συνέχεια παρουσιάζεται και περιγράφεται τόσο ή έν λόγω στάση όσο και τά παραγόμενα άποτελέσματα της κατά τρόπο σαφώς έπιφανειακό και άνακριβή.

Αναφέρονται χαρακτηριστικά, σύν τοις άλλους, στό έν λόγω λήμμα ότι όμφαλοσκόποι όνομάζονταν κατά τόν 14ον αιώνα μοναχοί τής Ανατολικής έκκλησίας, οί όποιοι «κλεισμένοι εις τά κελλία των εκάθηντο κατά γής μέ τά γόνατα διπλωμένα προς τό στήθος και ήτένιζον άκίνητοι τόν όμφαλόν των. Εν αρχή κατελαμβάνοντο υπό σκοτοδίνης, αλλά κατόπιν ήσθάνοντο ότι εκκυκλούντο υπό ζωηρού φωτός έξερχομένου εκ τών ένδον, τό όποιον έθεώρουν ως θεϊον φώς, ως αυτόν τόν Θεόν και κατελαμβάνοντο από ευφροσύνην»⁹.

7. Βλ. Νικήτα Κοράλη, *Ήσυχασμός. Η Άγνωστη «Γιόγκα» τής Όρθοδοξίας*, όπ. π., σ. 65.

8. Βλ. Νέστορος Λάσκαρι, *Έγκυκλοπαίδεια τής Έλευθέρας Τεκτονικής*, έκδ. Στοās Όμηρος, Αθήνα 19512, σ. 654.

9. Βλ. Νέστορος Λάσκαρι, *Έγκυκλοπαίδεια τής Έλευθέρας Τεκτονικής*, όπ. π., σ. 654.

ΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΚΑΙ ΠΑΓΑΝΙΣΤΙΚΕΣ «ΝΕΚΡΑΝΑΣΤΑΣΕΙΣ»

του κ. Λάμπρου Σκόντζου, Θεολόγου-Καθηγητού

Ἡ ἀνάσταση τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀποτελεῖ γιὰ ὅλους τοὺς πιστοὺς Του τό πιό χαρμόσυνο καί ἐλπιδοφόρο γεγονός τῆς ἀνθρώπινης ἱστορίας, διότι εἶναι ἡ μεγαλύτερη νίκη ὄλων τῶν ἐποχῶν κατὰ τοῦ ἔχθιστου ἐχθροῦ τοῦ ἀνθρώπου, τοῦ τυραννικοῦ Ἄδη καί τοῦ πικροῦ θανάτου. Ὁ δικός Του θάνατος ἔγινε ὁ θάνατος τοῦ θανάτου μας! Αὐτή ἀκριβῶς ἡ συνειδητοποίηση μᾶς κάνει νά σκιρτοῦμε ἀπό ἄρρητη ἀγαλλίαση καί νά πανηγυρίζουμε λαμπρά τήν «βασίλιδα καί κυρία» ἑορτή, κατὰ τόν ἱερό καί θεσπέσιο ὕμνογράφο τοῦ Πάσχα.

Ὅμως δυστυχῶς δέ χαίρονται ὅλοι οἱ ἄνθρωποι αὐτή τήν ἀγία ἡμέρα, ἀλλά κάποιοι πράττουν τό ἀντίθετο, λυποῦνται καί πασχίζουν νά μειώσουν τήν ἀξία τῆς μπροστά στά μάτια ὄλων τῶν λαμπρά ἑορταζόντων πιστῶν τοῦ ἀναστάντος Χριστοῦ. Εἶναι ὀλοφάνερο πῶς ἡ ἀμαρτία δημιουργήσε στά μυαλά τους σοβαρή νοητική στέρηση, ὥστε νά μή μποροῦν νά στοχα-

στοῦν οὔτε στό ἐλάχιστο τό ἀσύλληπτο μέγεθος τῆς θείας δωρεάς, ἡ ὁποία ἀπορρέει ἀπό τόν ὄλβιο κενό τάφο τοῦ Κυρίου καί τῆ λαμπροφόρο ἔγερσή Του. Τό νυσταλέο βλέμμα τους εἶναι στραμμένο πρὸς τόν σκοτεινό καί ἀραχνιασμένο Ἄδη καί ὄχι πρὸς τόν ὀλόφωτο οὐρανό, πού εἶναι πλημμυρισμένος ἀπό τό ἀνέσπερο ἀναστάσιμο φῶς. Αποστρέφονται τήν ἐλευθερία τοῦ οὐρανοῦ καί ὀρέγονται τά δεσμά τοῦ ὑποχθόνιου δεσμοτηρίου τοῦ «**διαβόλου καί τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ**» (Ματθ. 25, 41). Τέλειος παραλογισμός!

Ἐνα ἀπό τά πιό ἀνόητα ἐπινοήματά τους κατὰ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου εἶναι ἡ συσχέτισή τῆς μέ τίς «ἀναστάσεις» τῶν διαφόρων παγανιστικῶν «θεοτήτων». Κάθε χρόνο τίς ἡμέρες τοῦ Πάσχα βλέπουμε δημοσιευμένα κάποια ἀνούσια ἄρθρα, τά ὁποία ἐπιχειροῦν, ἀνεπιτυχῶς φυσικά, νά παρουσιάσουν τήν ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ ὡς ἕνα ἀκόμη μῦθο ἀναστημένου

(Τό τέλος, στό ἐπόμενο).

Στό ἀνωτέρω ἀντιπροσωπευτικό ἀπόσπασμα ἀπό τό χῶρο τοῦ Τεκτονισμοῦ εἶναι ἐμφανέστατα τόσο ἡ σύγχυση ὅσο καί ἡ ἄγνοια γιὰ τό τί ὄντως εἶναι ὁ Ἡουχασμός. Ἡ σύγχυση μάλιστα καί ἄγνοια πού γίνονται περισσότερο ἀντιληπτές, ὅταν στήν συνέχεια στό ἴδιο λῆμμα¹⁰ ἐντάσσονται καί ἐξιῶνονται κάτω ἀπό τόν ὄρο Ἡουχαστές ὁ Μιχαήλ Μολίνος καί οἱ ὀπαδοί του¹¹.

10. Βλ. Νέστορος Λάσκαρι, *Ἐγκυκλοπαίδεια τῆς Ἐλευθέρας Τεκτονικῆς*, ὀ.π.π., σ. 654.

11. Ὁ Ἰσπανός Ρωμαιοκαθολικός ἱερέας Μιχαήλ Μο-

λίνος (1628 - 1696) καί οἱ ἀντιλήψεις του στά πλαίσια τῆς δυτικῆς χριστιανικῆς πνευματικότητας ὀνομάστηκαν μέν Ἡουχασμός (Quietismus), πλὴν ὁμως τό περιεχόμενο τῶν διδασκαλιῶν του, ἡ θεολογική ἀφετηρία τους καί διαφορῆς ἄλλες θρησκευτικῆς πρακτικῆς τῶν ὀπαδῶν του εἶναι ριζικά διαφορετικῆς καί ἀσυμβίβαστες μέ τήν Ὀρθόδοξη ἡουχαστική παράδοση καί θεολογία. Βλ. Ἀρχιμ. Βασιλείου Στεφανίδου, *Ἐκκλησιαστική Ἱστορία*, Ἀθῆναι 1978¹, σσ. 628 - 629. Παν. Χρήστου, *Ἐκκλησιαστική Γραμματολογία. Πατέρες καί θεολόγοι τοῦ Χριστιανισμοῦ*, τόμος Β', Θεσσαλονίκη 1991², σσ. 228 - 229. Christian Ertl, Molinos Miguel de, στό *Biographisch - Bibliographisches Kirchenlexikon*, Band 23 (2004), σσ. 968 - 978.